

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

899

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Jasna Omejec, predsjednica te suci Mato Arlović, Marko Babić, Snježana Bagić, Mario Jelušić, Davor Krapac, Ivan Matija, Antun Palarić, Duška Šarin i Miroslav Šeparović, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo Milan Bandić iz Zagreba, kojeg zastupaju Marijan Hanžeković, odvjetnik u Odvjetničkom društvu Hanžeković & partneri u Zagrebu i Krešimir Krsnik, odvjetnik u odvjetničkom društvu Krsnik & partneri u Zagrebu, na sjednici održanoj 9. travnja 2015. donio je

ODLUKU

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Ukidaju se:

- rješenje Županijskog suda u Zagrebu broj: Kv-Us-19/15-2 Kir-Us-154/15 od 18. ožujka 2015.,
- rješenje suca istrage Županijskog suda u Zagrebu broj: Kir-Us-154/15 od 10. ožujka 2015.,
- rješenje Županijskog suda u Zagrebu broj: Kv-Us-12/15-3 Kir-Us-91/15 od 9. ožujka 2015.

III. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Milan Bandić iz Zagreba (u daljnjem tekstu: podnositelj) podnio je 26. i 31. ožujka 2015. dvije ustavne tužbe: po punomoćniku Marijanu Hanžekoviću, odvjetniku u Odvjetničkom društvu Hanžeković & partneri u Zagrebu i Krešimiru Krsniku, odvjetniku u Odvjetničkom društvu Krsnik & partneri u Zagrebu. Ustavne tužbe su dopuštene i pravodobne.

Ustavne tužbe oba podnositeljeva punomoćnika Ustavni sud smatra jednom ustavnom tužbom podnositelja. U IV. dijelu obrazloženja ove odluke prigovori podnositelja prikazani su onako kako su navedeni u jednoj odnosno drugoj ustavnoj tužbi isključivo radi njihove preglednosti.

1.1. Te su ustavne tužbe podnesene protiv rješenja vijeća Županijskog suda u Zagrebu broj: Kv-Us-19/15-2 Kir-Us-154/15 od 18. ožujka 2015. (u daljnjem tekstu: drugostupanjsko rješenje), kojim su odbijene žalbe podnositelja (u statusu osumnjičenika) protiv rješenja suca istrage Županijskog suda u Zagrebu broj: Kir-Us-154/15 od 10. ožujka 2015. (u daljnjem tekstu: rješenje suca istrage ili prvostupanjsko rješenje).

1.2. U točki I. izreke prvostupanjskog rješenja podnositelju je na temelju članka 127. stavka 1. Zakona o kaznenom postupku (»Narodne novine« broj 152/08., 76/09., 80/11., 121/11. – pročišćeni tekst, 91/12., 143/12., 56/13. i 145/13.; u daljnjem tekstu: ZKP) određen istražni zatvor u trajanju od mjesec dana (najdulje do 10. travnja 2015.) iz razloga propisanih člankom 123. stavkom 1. točkama 2. i 3. ZKP-a.

U točki II. izreke prvostupanjskog rješenja sudac istrage je na temelju članka 104. stavka 2. ZKP-a odredio naplatu »iznosa jamstva od 15.000.000,00 kn, koje je određeno rješenjem ovog suda od 13. studenog 2014. godine, u korist državnog proračuna RH«.

U točki III. prvostupanjskog rješenja sudac istrage je na temelju članka 98. stavka 6. ZKP-a ukinuo mjere opreza »iz članka 98. stavak 2. točka 5. i 6. i stavka 3. ZKP određene prema I okrivljenom Milanu Bandiću rješenjem ovog suda od 13. studenog 2014. godine«.

2. Podnositelj u ustavnoj tužbi navodi da su mu osporenim rješenjima povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode zajamčene člancima 16. stavkom 2., 22., 25., 29. stavcima 1., 2. alinejom 2. i stavkom 5. i 48. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.) te člancima 3. i 5. stavkom 2. Ustava, kao i člancima 5. i 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (»Narodne novine – Međunarodni ugovori« broj 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispr., 14/02. i 1/06.; u daljnjem tekstu: Konvencija).

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

1) Pokretanje istrage

3. 20. listopada 2014. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (u daljnjem tekstu: USKOK) donijelo je rješenje broj: K-US-165/14, K-PO-US-8/14, IS-US-52/14, kojim je odredilo provođenje istrage protiv više okrivljenika. Podnositelj je u tom postupku bio I. okrivljenik u odnosu na kojega je pokrenuta istraga zbog osnovane sumnje da je (na način i u vrijeme pobliže opisano u izreci tog tješenja) počinio kaznena djela protiv službene dužnosti, i to: – trgovanje utjecajem iz članka 295. stavka 1. Kaznenog zakona (»Narodne novine« broj 125/11. i 144/12., u daljnjem tekstu: KZ), – zlouporabom položaja i ovlasti iz članka 291. stavaka 1. i 2. KZ-a, i – utajom poreza ili carine iz članka 256. stavka 1. KZ-a, sve u vezi s člankom 51. KZ-a.

4. 7. studenoga 2014. sudac istrage Županijskog suda u Zagrebu rješenjem broj: Kir-Us-418/14 odbio je žalbu podnositelja protiv rješenja USKOK-a o provođenju istrage.

2) Prvotni istražni zatvor te određivanje jamčevine i mjera opreza

5. 13. studenoga 2014. rješenjem suca istrage Županijskog suda u Zagrebu broj: Kir-Us-475/14 podnositelju je određen istražni zatvor iz razloga navedenih u članku 123. stavku 1. točkama 2. i 3. ZKP-a u trajanju od mjesec dana.

5.1. Tim je rješenjem sudac istrage (u točki III. izreke u odnosu na podnositelja), na temelju članka 102. stavka 1. ZKP-a, odredio jamstvo u iznosu od 15.000,000,00 kn (u daljnjem tekstu: 15 milijuna kuna) kao zamjenu za istražni zatvor.

Istodobno, na temelju članka 98. stavka 2. točaka 5. i 6. i stavka 3. ZKP-a u vezi s člankom 102. stavkom 4. ZKP-a sudac istrage je (u točki III. izreke u odnosu na podnositelja) odredio i mjere opreza i to:

– zabranu podnositelju uspostavljanja ili održavanja veze s osobama koje će biti ispitane kao svjedoci u (tom) postupku, i

– zabranu podnositelju obavljanja »zakonite profesionalne djelatnosti gradonačelnika Grada Zagreba«.

6. 18. i 19. studenoga 2014. vijeće Županijskog suda u Zagrebu, rješenjem broj: Kv-Us-171/14-3 (Kir-Us-475/14) potvrdilo je (u dijelu koji se odnosi na podnositelja) rješenje suca istrage.

a) Ukidanje istražnog zatvora

7. 19. studenoga 2014. sudac istrage Županijskog suda u Zagrebu donio je, na temelju članka 125. stavka 1. točke 3. u vezi članka 102. stavka 1. ZKP-a rješenje broj: Kir-Us-475/14 kojim je (u točki I. izreke) ukinuo istražni zatvor (i) podnositelju ustavne tužbe.

U točki II. izreke navedeno je da se podnositelj i ostali okrivljenici moraju pridržavati »sljedećih uvjeta« da »sukladno danom obećanju neće utjecati na svjedoke niti će počiniti novo kazneno djelo«, a ako postupe protivno uvjetima rješenja o određivanju jamstva (prema točki III. izreke) »rješenjem će se odrediti naplata iznosa jamstva u korist proračuna ... i odrediti istražni zatvor.«

Prethodno je (istoga dana, 19. studenoga 2014.) pred sucem istrage održano ročište na kojem su podnositelj i drugi okrivljenici »dali obećanje da neće ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke i da neće ponoviti novo kazneno djelo« (str. 3. obrazloženja rješenja).

Ujedno je na ročištu utvrđeno da je izvršena uplata iznosa jamstva od 15 milijuna kuna na depozitni račun Županijskog suda u Zagrebu.

8. Sukladno tome, podnositelj je pod navedenim uvjetima pušten na slobodu 19. studenoga 2014.

b) Određivanje privremene mjere

9. 23. prosinca 2014. sudac istrage Županijskog suda u Zagrebu u predmetu broj: Kir-Us-580/14 – u povodu prijedloga USKOK-a za određivanje privremene mjere oduzimanja imovinske koristi tijekom postupka protiv podnositelja i dr. zbog kaznenog djela iz članka 291. stavaka 1. i 2. i dr. KZ-a – donio je rješenje o određivanju privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi kojom se (u točki I. izreke) zabranjuje:

»MILANU BANDIĆU ..., s prebivalištem u Zagrebu, ulica Hermana Bužana 4, ili trećoj osobi po ovlaštenju ili nalogu Milana Bandića, da otuđi ili optereti pokretnine – umjetničke slike i skulpture ...«

Pokretnine o kojima je riječ pobliže su navedene u točkama I.A), I.B) i I.C) izreke rješenja.

U točki II. izreke rješenja sudac istrage odredio je »privremeno oduzimanje pokretnina – umjetničkih slika i skulptura iz točke I. te povjeravanje na čuvanje i upravu Državnom uredu za upravljanje državnom imovinom.«

U točki III. izreke sudac istrage podnositelju je naložio:

»... da pokretnine – umjetničke slike i skulpture iz točke I.A) pohranjene na adresi Zagreb, Hermana Bužana 4, i iz točke I.B.) pohranjene na adresi Samobor, Slava Gora, Slavogorska bb, preda u posjed i na privremeno upravljanje Državnom uredu za upravljanje državnom imovinom, Zagreb, Dežmanova 10, koja predaje se određuje za dan 29. prosinca 2014. s početkom u 9,00 sati na lokaciji Samobor, Slava Gora, Slavogorska bb, a odmah nakon toga na lokaciji Zagreb, Hermana Bužana 4, u protivnom se provedba ovog rješenja povjerava ovlaštenim predstavnicima Državnog ureda za upravljanje državnom imovinom i Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske.«

Prema točki V. izreke rješenja »privremena mjera će se, sukladno članku 15. stavku 1. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem, ukinuti ako u roku od dvije godine od dana kada je mjera određena ne bude potvrđena optužnica ili podnesen prijedlog iz članka 2. stavka 2. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem, a ista se donosi u korist Republike Hrvatske«, dok prema točki VI. izreke privremena mjera može trajati »najdulje šezdeset dana nakon što sud dostavi obavijest da je presuda u predmetnom kaznenom postupku postala pravomoćna.«

c) Ukidanje mjere opreza – zabrane obavljanja »zakonite profesionalne djelatnosti gradonačelnika Grada Zagreba«

10. Rješenjem vijeća Županijskog suda u Zagrebu, broj: Kv-Us-12/15-3 Kir-Us-91/15 od 9. ožujka 2015. djelomično su prihvaćene žalbe podnositelja protiv rješenja suca istrage broj: Kir-Us-91/15 od 27. veljače 2015. o odbijanju prijedloga za ukidanje mjera opreza.

Tim je rješenjem ukinuta mjera opreza iz članka 98. stavka 2. točke 6. ZKP-a, to jest mjera zabrane podnositelju obavljanja »zakonite profesionalne djelatnosti gradonačelnika Grada Zagreba«.

3) »Proširenje« istrage

11. Istog dana, 9. ožujka 2015., USKOK je donio rješenje broj: K-US-165/14, K-PO-US-8/14, IS-US-52/14 o »provođenju i proširenju« istrage protiv podnositelja zbog postojanja osnovane sumnje da bi:

»1) u vremenu od 8. prosinca 2014. do 27. veljače 2015. u Zagrebu, I okrivljeni Milan Bandić zajedno sa za sada nepoznatom odvjetnicom iz Odvjetničkog društva Hanžeković i partneri d.o.o., u nakani da znatno otežaju dokazivanje u kaznenom predmetu Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta broj K-US-165/14, KPO-US-8/14, IS-US-52/14 najprije od svjedokinje Vide Demarin koja je 8. prosinca 2014. ispitana pred Uredom za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta u predmetu broj K-US-165/14, KPO-US- 8/14, IS-US-52/14

u kojemu je doneseno pravomoćno rješenje o pokretanju istrage protiv I okrivljenog Milana Bandića i dr. zbog sumnje na učin kaznenih djela iz članka 291. stavak 1. i 2. i dr. Kaznenog zakona/11, zatražili da promijeni iskaz u svezi vlasništva nad umjetninama koje su prilikom provođenja dokaznih radnji pretraga doma i drugih prostorija temeljem naloga suca istrage Županijskog suda u Zagrebu broj Kir-Us-382/14 od 19. listopada 2014. i Kir-Us-386/14 od 20. listopada 2014. provedenih 22. listopada 2014. pronađene na adresama u Zagrebu, Vilima Korajca 15, te u Samoboru, Slava Gora, Slavagorska 53, a u odnosu na koje je Županijski sud u Zagrebu pod brojem Kir-Us-580/14 donio rješenje o određivanju privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi zabranom I okrivljenom Milanu Bandiću ili trećoj osobi po njegovom ovlaštenju ili nalogu otuđenja ili opterećenja pokretnina – umjetničkih slika i skulptura te oduzimanjem istih, i to na način da ih kao predsjednica upravnog odbora Zagrebačke zaklade za pomoć osobama oboljelima od cerebrovaskularnih bolesti prikaže kao vlasništvo iste zaklade, iako znajući da navedene umjetnine nisu vlasništvo spomenute zaklade, nego I okrivljenog Milana Bandića, u koju svrhu su joj na potpis predali dokument naziva 'Potvrda' kojim se potvrđuje da su ukupno 33 umjetnine vlasništvo navedene zaklade, koji dokument je tom prilikom u uredu Vide Demarin isprintala nepoznata odvjetnica iz Odvjetničkog društva Hanžeković i partneri d.o.o., a koji dokument je Vida Demarin na njihovo traženje potpisala te potom 18. veljače 2015. prilikom ponovnog ispitivanja u svojstvu svjedoka pred Uredom za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta sukladno uputi I okrivljenog Milana, Bandića i navedene odvjetnice izjavila da tijekom ranijeg ispitivanja nije spominjala postojanje tog dokumenta jer ga se nije sjetila, a zatim ga je 23. veljače 2015. dostavila Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, a nakon što je Vida Demarin pred Uredom za sprječavanje korupcije i organiziranog kriminaliteta 18. veljače 2015. svjedočila sukladno njihovim ranijim uputama, 27. veljače 2015. I okrivljeni Milan Bandić je ponovno kontaktirao Vidu Demarin te od imenovane zatražio da potpiše i dokument naziva 'Umjetnine Zagrebačke zaklade za pomoć osobama oboljelima od cerebrovaskularnih bolesti pohranjenih na adresi Slavagorska 53, Slava Gora, Samobor i na adresi Vilima Korajca 15, Zagreb s danom 03.05.2014.' sa okvirnim popisom umjetnina na navedenim lokacijama, svjestan pri tome da navedene umjetnine nisu niti su bile vlasništvo spomenute zaklade, te od imenovane zatražio da ukoliko bude naknadno trebala kao svjedok pojasniti taj dokument navede da ga je ranije zaboravila, a na što Vida Demarin nije pristala,

– dakle, drugoga s namjerom potaknuo da kao svjedok u prethodnom kaznenom postupku dade lažni iskaz,

2) u vremenu od 23. prosinca 2014. do 02. siječnja 2015. u Zagrebu, a nakon što je 23. prosinca 2014. sudac istrage Županijskog suda u Zagrebu u predmetu broj Kir-Us-580/14, povodom prijedloga Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, donio rješenje o određivanju privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi zabranom I okrivljenom Milanu Bandiću ili trećoj osobi po njegovom ovlaštenju ili nalogu otuđenja ili opterećenja pokretnina – umjetničkih slika i skulptura te privremenim oduzimanjem istih, i to u odnosu na dio umjetnina pronađenih prilikom provođenja dokaznih radnji pretraga doma i drugih prostorija na adresama u Zagrebu Vilima Korajca 15, te u Samoboru, Slava Gora, Slavagorska 53, temeljem naloga suca istrage Županijskog suda u Zagrebu broj Kir-Us-382/14 od 19. listopada 2014. i Kir-Us-386/14 od 20. listopada 2014., kao utemeljitelj i predsjednik Zagrebačke zaklade za pomoć osobama oboljelima od cerebrovaskularnih bolesti sačinio i vlastoručno potpisao dokument naziva 'Naputak' iz kojeg je proizlazilo da se sve slike i skulpture koje su donirane Zagrebačkoj zakladi za pomoć osobama oboljelima od cerebrovaskularnih bolesti u proteklih 10 godina pohranjuju – skladište u Slavagorskoj 53, Slava Gora i Vilima Korajca 15, Zagreb, te daje dokument izrađen 3. svibnja 2014., iako je znao da navedene umjetnine nisu donirane spomenutoj Zakladi te da Zaklada nije vlasnik istih, već da su njegova imovina, kao i da je isti dokument antidatiran, nakon čega je u cilju da u žalbenom postupku pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske neistinito prikaže da su predmetne umjetnine vlasništvo spomenute zaklade te time značajno oteža postupak dokazivanja i osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, 30. prosinca 2014. putem odvjetnika Krešimira Krsnika te 02. siječnja 2015. putem odvjetnice Ksenije Vržine iz odvjetničkog društva Hanžeković i partneri d.o.o., Županijskom sudu u Zagrebu kao prilog žalbama na spomenuto rješenje suda od 23. prosinca 2014. dostavio navedeni 'Naputak' svjestan da navodi istoga ne odgovaraju istini,

– dakle, kao odgovorna osoba svojim potpisom ovjerio poslovnu ispravu s neistinitim sadržajem, te s ciljem da znatno oteža dokazivanje u postupku pred sudom podnio dokaz znajući da je riječ o krivotvorini,

– pa da bi time počinio radnjama opisanim pod točkom 1) kazneno djelo protiv pravosuđa – poticanjem na davanje lažnog iskaza – opisano u članku 305. stavku 1. u vezi članka 37. Kaznenog zakona/11, a radnjama opisanim pod točkom 2) kazneno djelo protiv pravosuđa – sprečavanjem dokazivanja – opisano u članku 306.

stavak 2. Kaznenog zakona/11 u svezi članka 21. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta i kazneno djelo krivotvorenja – krivotvorenjem službene ili poslovne isprave – opisano u članku 279. stavak 1. Kaznenog zakona/11, sve u svezi članka 51. Kaznenog zakona/11.«

12. 25. ožujka 2015. sutkinja istrage Županijskog suda u Zagrebu rješenjem broj: Kir-Us-187/15 odbila je žalbu podnositelja protiv navedenog rješenja USKOK-a.

4) Ponovno određivanje istražnog zatvora, oduzimanje jamčevine i ukidanje mjera opreza

13. 10. ožujka 2015. USKOK je podnio Županijskom sudu u Zagrebu prijedlog za naplatu jamstva u korist državnog proračuna i određivanje istražnog zatvora »iz zakonske osnove članka 104. st. 2. u svezi članka 123. st. 1. toč. 2. i 3. Zakona o kaznenom postupku« jer je podnositelj »postupio protivno uvjetima rješenja o jamstvu« koje je »određeno kao zamjena za istražni zatvor«.

14. Na temelju sudskih rješenja koja osporava u ovom ustavnosudskom postupku (v. točke 1.1. te 15. i 16. obrazloženja ove odluke) podnositelj se od 10. ožujka 2015. ponovo nalazi u istražnom zatvoru u trajanju od mjesec dana, to jest do 10. travnja 2015.

Osim određivanja istražnog zatvora, tim je rješenjima naložena i naplata jamstva, a mjere opreza su ukinute (v. točku 1.2. obrazloženja ove odluke).

III. OSPORENA RJEŠENJA SUCA ISTRAGE I VIJEĆA ŽUPANIJSKOG SUDA U ZAGREBU

15. Sudac istrage Županijskog suda u Zagrebu donio je 10. ožujka 2015. osporeno prvostupanjsko rješenje koje u mjerodavnim dijelovima glasi:

»Uz prijedlog za naplatu jamstva i određivanje istražnog zatvora USKOK je ovom sudu dostavio iskaz svjedokinje Vide Demarin iz kojeg iskaza danog na zapisnik 06. ožujka 2015. proizlazi osnovana sumnja na učin više kaznenih djela od strane I okr. Milana Bandića i to u vremenu nakon donošenja rješenja o provođenju istrage i nakon određivanja jamstva u ovom predmetu. Naime, iz spomenutog iskaza svjedokinje proizlazi da je od imenovane I okr. Milan Bandić tražio da lažno iskazuje u svojstvu svjedoka u ovom predmetu, kao i da je dokumentacija koju je prilagao u sudski predmet Županijskog suda u Zagrebu broj Kir-Us- 580/14 povodom odlučivanja o prijedlogu USKOK-a za određivanje privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi zabranom otuđenja ili opterećenja te oduzimanjem pokretnina bila neistinita, a da je sve navedeno poduzimao s ciljem da znatno oteža dokazivanje u kaznenom predmetu Ureda za sprječavanje korupcije i organiziranog kriminaliteta K-US-165/14, KPO-US-8/14, IS-US-52/14 i Županijskog suda u Zagrebu broj Kir-Us-580/14. Vezano uz navedeno doneseno je rješenje USKOK-a broj K-US-165/14, KPO-US-8/14, IS-US-52/14 od 09. ožujka 2015. o provođenju i proširenju istrage protiv I okr. Milana Bandića zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio kaznena djela poticanja na davanje lažnog iskaza iz čl. 305. st. 1. KZ/11, sprječavanja dokazivanja iz čl. 306 st. 2. KZ/11 te krivotvorenja službene isprave iz čl. 279. st. 1 KZ/11.

... i sam I okr. Milan Bandić na ročištu prilikom ukidanja istražnog zatvora dao osobno obećanje kao uvjet jamstvu da neće ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke i da neće ponoviti kazneno djelo, kojom prilikom je i upozoren na posljedice postupanja protivno uvjetima rješenja o jamstvu.

(...)

U ovom slučaju proizlazi da je I okr. Milan Bandić postupao protivno danom obećanju i određenim uvjetima jamstva budući da iz prikupljenih dokaza proizlazi relevantan stupanj osnovane sumnje da je poduzeo nedozvoljene radnje prema jednom od svjedoka u postupku, te ujedno tijekom postupka koristio krivotvorene dokaze, a čime je počinio nova kaznena djela. Ujedno njegovo postupanje prema svjedokinji Vidi Demarin koju potiče na učin kaznenog djela davanja lažnog iskaza govori u prilog zaključku o njegovoj spremnosti na zlouporabu procesnih ovlaštenja okrivljenika, te spremnosti na kontakt sa svjedocima i davanje istima uputa na koji način svjedočiti, a sve u cilju da on umani ili izbjegne kaznenopravnu odgovornost, dakle o postojanju realne opasnosti da bi takve nedozvoljene radnje mogao poduzeti i prema drugim svjedocima koje je tijekom ovog postupka još potrebno ispitati. Ovdje treba napomenuti da svjedokinja Vida Demarin nije bila obuhvaćena